

OD REDAKTORA NAUKOWEGO

W oddawanym do rąk Czytelników kolejnym zeszycie „Roczników Pedagogicznych” podjęto problematykę z zakresu edukacji wczesnoszkolnej i wychowania przedszkolnego.

Edukacja przedszkolna jest pierwszym i obejmującym najmłodsze dzieci etapem edukacyjnym. Jak pisze A. Klim-Klimaszewska: „Jej głównym zadaniem jest nie tylko pomoc rodzicom w sprawowaniu nad dziećmi opieki wychowawczej, ale przede wszystkim stymulowanie wszechstronnego rozwoju dzieci i przygotowanie ich do szkoły”¹. Realizacja tego zadania przez placówki wychowania przedszkolnego przyczynia się do osiągnięcia przez dziecko dojrzałości szkolnej. Według W. Okonia jest to „osiągnięcie przez dziecko takiego stopnia rozwoju umysłowego, emocjonalnego, społecznego i fizycznego, jaki umożliwia mu udział w życiu szkolnym i opanowanie treści programowych kl. I”². Osiągnięcie dojrzałości szkolnej przez dziecko kończące pobyt w przedszkolu daje możliwość i szansę podołania obowiązkowi szkolnym i osiągnięciu przez dziecko sukcesu w szkole na miarę jego możliwości. Łagodne przejście dziecka z przedszkola do szkoły to sprawa nader istotna i ważna. Można o to zadbać – jak pisze S. Guz – „poprzez odpowiedni dobór nauczycieli w klasie pierwszej, lepszą integrację procesu wychowania i nauczania w przedszkolu z procesem edukacji w szkole, większe upodobnienie organizacji zajęć w szkole do organizacji pracy z dziećmi w przedszkolu, całkowite zerwanie z systemem klasowo-lekcyjnym w klasie pierwszej, wykorzystaniem w szkole w większym stopniu zabawowych form i metod pracy z dziećmi”³. Wybrane zagadnienia z tego spektrum są przedmiotem analiz niniejszego zeszytu.

¹ A. K l i m - K l i m a s z e w s k a, *Pedagogika przedszkolna. Nowa podstawa programowa*, Warszawa: PIW 2012, s. 9.

² W. O k o Ń, *Nowy słownik pedagogiczny*, Warszawa: Wydawnictwo Akademickie ŻAK 2001, s. 76.

³ S. G u z, *Wczesna edukacja dzieci – stan, potrzeby, kierunki przemian*, w: *O pomyślny start szkolny dziecka*, red. S. Guz, I. Zwierzchowska, Warszawa: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej TWP 2010, s. 39.

Wychowanie, nauczanie i uczenie się dziecka w młodszym wieku wczesnoszkolnym jest przedmiotem badań pedagogiki wczesnoszkolnej, która, obok pedagogiki przedszkolnej, stanowi jedną z subdyscyplin nauk pedagogicznych. Zajmuje się analizą faktów i zjawisk w kontekście edukacji dziecka w wieku wczesnoszkolnym. Jej celem jest wszechstronny i integralny rozwój dziecka w wymiarze fizycznym, psychicznym, społecznym, kulturowym oraz duchowym. Rozpatruje istotę, obiekt, sensowność, treść oraz czynniki wychowania i nauczania⁴. Wieloaspektowość zagadnień podejmowanych przez pedagogikę wczesnoszkolną prowadzi do poszukiwań odpowiedzi na pytania: co to znaczy wychowywać i uczyć? kogo wychowywać i uczyć? po co? w jakim zakresie? i w jakich warunkach wychowywać i uczyć? Odpowiedzi na te pytania powodują podejmowanie działań z zakresu organizacji pracy szkoły, doboru metod i form pracy wychowawczej oraz dydaktycznej, środków dydaktycznych, treści wychowania i nauczania, sposobów realizacji funkcji opiekuńczej, dydaktycznej i wychowawczej szkoły na rzecz dziecka, jego integralnego rozwoju i wychowania poprzez integrację wszystkich podmiotów szkoły – samego ucznia, nauczycieli oraz rodziców. Zagadnienia te są przedmiotem kształcenia akademickiego studentów, badań i działań innowacyjnych, które podejmuje Katedra Dydaktyki i Edukacji Szkolnej w Instytucie Pedagogiki KUL.

W przedstawionym Czytelnikom opracowaniu znajdują się zagadnienia z zakresu pedagogiki przedszkolnej i wczesnoszkolnej zarówno w aspekcie teoretycznym, jak i praktycznym. Autorzy poruszają ważną tematykę dla rozwoju polskiej szkoły i przedszkola, dając przyczynek do podjęcia dalszych badań, analiz i dyskursu nad wczesną edukacją dziecka. Uwzględniona została struktura przyjęta dla „Roczników Pedagogicznych”. Część główną opracowania stanowią artykuły.

Opracowanie Józefy Bałachowicz stawia pytanie dotyczące kierunku zmian w edukacji wczesnoszkolnej, odwołując się do kategorii podmiotu. Podkreśla znaczenie powrotu paradygmatu podmiotowego edukacji, rozwoju indywidualności każdego ucznia oraz wspólnego działania. Elżbieta Marek ukazuje aktualność poglądów Ryszarda Więckowskiego, określających istotę oraz charakter współczesnej edukacji dziecka. Olena Kvas podejmuje problematykę związaną z zagadnieniami pajdocentryzmu.

Artykuł Krystyny Żuchelkowskiej porusza problem zjawiska wypalenia zawodowego, które w świetle prezentowanych badań stanowi poważne zagroże-

⁴ Zob. R. Więckowski, *Pedagogika wczesnoszkolna*, Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne 1998, s. 38.

nie dla nauczycieli. Anna Jakubowicz-Bryx wskazuje sposoby zdobywania i budowania autorytetu przez nauczyciela wczesnej edukacji, opierając się na badaniach empirycznych przeprowadzonych wśród nauczycieli województwa kujawsko-pomorskiego. Beata Komorowska zajmuje się trudnościami wychowawczymi w edukacji wczesnoszkolnej z perspektywy nauczycieli; przedstawia wyniki badań własnych uwzględniających skalę tego zjawiska, jego etiologię i podejmowane przez szkołę działania profilaktyczne. Monika Korzeniowska, na podstawie własnych badań empirycznych przeprowadzonych wśród dzieci pięcioletnich, przedstawia spektrum wartości niesionych przez głównych bohaterów ulubionych przez przedszkolaków bajek.

Artykuł Katarzyny Wojciechowskiej podkreśla rolę, jaką odgrywa nauczyciel w promocji zdrowia wśród dzieci w edukacji wczesnoszkolnej. To nauczyciel, jako kompetentny przewodnik, zapoznaje uczniów z celami działań na rzecz zdrowia, przygotowuje dzieci do tego, aby potrafiły wykorzystywać zdobytą wiedzę w codziennym życiu na rzecz pomnażania zdrowia własnego i innych. Maria Michna wskazuje na oczekiwania rodziców wobec reformującego się przedszkola, ze szczególnym uwzględnieniem realizacji wychowawczej, opiekuńczej i kształcącej funkcji przedszkola oraz współpracy rodziców z nauczycielami wychowania przedszkolnego. Agnieszka Dacka przybliży uwarunkowania, podaje wskazówki oraz proponuje aktywizujące formy pracy, wspierające autonomizację ucznia na etapie wczesnoszkolnym. Anna Witkowska-Tomaszewska dokonuje analizy pakietów edukacyjnych z perspektywy paradygmatu konstruktywistyczno-interpretacyjnego, który pozwala traktować podręczniki szkolne jako teksty kultury.

Zeszyt uzupełniają: recenzja książki Elżbiety Marek *Koncepcje kształcenia dzieci i ich nauczycieli w twórczości Ryszarda Więckowskiego*, a także sprawozdania z dwóch inicjatyw podejmowanych przez Katedrę Dydaktyki i Edukacji Szkolnej KUL – Seminarium wymiany doświadczeń dla nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej i wychowania przedszkolnego oraz Seminarium „Uczę się Ciebie Nauczycielu”. Pierwsza z tych inicjatyw od pięciu lat gromadzi nauczycieli praktyków oraz studentów pedagogiki wokół problematyki edukacji wczesnoszkolnej i przedszkolnej. Podczas seminarium uczestnicy mają możliwość dzielenia się cennymi doświadczeniami, opiniami oraz przemyśleniami na temat wczesnej edukacji. Celem drugiego seminarium, skierowanego głównie do studentów, jest ukazywanie osobowości godnych naśladowania, które mobilizują przyszłych pedagogów do stałego doskonalenia się i poszukiwania własnej drogi zawodowej.

Zagadnienia z zakresu wczesnej edukacji, zarówno w wymiarze teoretycznym jak i praktycznym, będą kontynuowane i zgłębiane w kolejnych zeszytach „Roczników Pedagogicznych” poświęconych problematyce szkolnej.

Prof. dr hab. Krystyna Chałas